

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre. . . 12 kor.
Fél évre. . . . 6 „
Negyedévre . . 3 „
Egy szám ára 24 fill.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Felelős szerkesztő és kiadó:

V E R E S J Ó Z S E F.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . 16 kor.
Fél oldal 8 „
Negyed oldal . . 4 „
Nyolczad oldal . 2 „

A theol. főiskolákról.

Magyarhoni protestáns teológiai főiskoláink jelen helyzetének s jövődő sorsának kérdése újabb időben mind gyakrabban képezi megbeszélés tárgyát. A teológiák évkönyvei, az egyházi lapok, de sőt egyes politikai napilapok is fel-felvetik a teológiák dolgát. Egyházi gyűléseink is szakadatlanul foglalkoznak velük. Sőt néha az országgyűlésen is szóba hozzák ezek ügyét, sőt az államhatalom birtokosai is bizonyos érdeklődést mutatnak a prot. teológiák kérdése iránt.

É mi pedig közelebbről a mi evang. egyházunk teológiáit illeti, folyton újabb és újabb ötletek merülnek fel ezek rendezése dolgában. Különösen a mióta a kormányzó körökben a tudományos egyetemen egy prot. theol. fakultásnak a kérdése felmerült, az egyházban magában pedig a fennálló három teológiai főiskola egyesítésének tervét felvetették. Hanem azért eddigelé az erre illetékes körök, testületek és hatóságok a kérdés fontosságához méltó komoly és határozott intézkedést sem az egyházon belül, sem azon kívül nem tettek. Nem tekinthetjük annak ama bizottság kiküldését sem, melyet a legutóbbi egyetemes gyűlés határozott javaslat tételével bizott meg. Nem tekinthetjük e bizottság kiküldetését komolynak azért, mert tagjai között egyetlen teológiai tanár sincs. Jellemző dolog ez annál inkább is, mert ugyanazon jegyzőkönyvi pontban a tanítóképzők ügyében kiküldött bizottságba már két tanítóképző intézeti tanárt választottak be. Nem mondom én, hogy ezt a sajátságos különbségtételt egyenesen a teológiák iránt érzett ellenszenvnek kell betudnunk, de az is bizonyos, hogy nem a rokonszenv kifolyása. Lehet, úgy okoskodtak az intéző körök, hogy a teológiákhoz a papok is értenek. Hát igen. Már a mennyire. De hát nem ismerik eléggő

azokat és nem is ismerhetik. S alig hiszem, hogy akadna ember, a ki a lovát kovács helyett lakatoshoz küldené patkolni, csak azért, mert az is vassal dolgozik. De azt se hiszem, hogy akadna lakatos, a ki az ilyen munkát elvállalná.

Ámde azért nem itt a főbaj. Hiszen teológiai tanárok közreműködése nélkül is lehetséges esetleg jó tervezetet is készíteni, ha jók az alapelvek. De az a kérdés, hogy jók-e csakugyan? A mint az utasításból, illetőleg a jegyzőkönyvi vázlatból látom, ez a bizottság nem tesz majd különbséget az egyes theol. főiskolák történeti és jogi alapokon nyugvó sajátosságai közt s uniformizálni fog. S ez lenne e téren a legmeddőbb és legkárosabb művelet. Ezért is e bizottság működése elé inkább aggodalmas kíváncsisággal, mint bizodalommal tekintünk.

A theol. főiskolák kérdése tehát ma függő és nyílt kérdés. Gondolom, hosszú ideig az is marad még. Ezért különösen is kívánatos, hogy e tárgyban induljon meg a legszélesebb körben az eszmecsere, nehogy ötletszerűen vagy elhibázva tegyünk csak egyetlen lépést is ebben a végtelenül fontos kérdésben.

Pedig e kérdés megoldása mind, szükségesebbé válik. Erkölcsi kényszerűség szorít rá. Már úgyis nagyot haladtunk azon a lejtőn, a melyen minden egyes lépés csak újabb veszteséget és autonóm jogaink és a társadalom életét irányító befolyásunk újabb csorbulását vonja maga után. Iskoláinknak ha nem is a vezetése, de a szellemének irányítása mindjobban kiesik a kezünkől. Papjaink kongruájának helytelen, mert személyi alapon történt s a személyes viszonyokat mélyen érintő „rendezése,” ki tudja még, milyen gyümölcsöket teremhet. Tanítóink képzése, lelkületének irányítása igen-igen vékony szálakkal van már az egyházhoz kötve. Még csakis a lelkész-

képzés áll korlátlanul hatalmunkban. Ezért ennek a vezetése, irányítása, ennek jelenlegi és jövőendő intézése a legfontosabb egyházi érdek, a mai nehéz viszonyok közt úgyszólván életkérdés. S ha iskoláink fokozatosan előhaladó államosítására tekintünk, itt első sorban is azt az alternatívát kell megvilágítanunk, hogy a lelkészképzés az államnak engedessék-e át, vagy teljesen az egyház hatáskörében tartassék meg?

E kérdés elbírálásánál a többi közt azt is mérlegbe vehetnénk, hogy miként van másutt? S ez gyakorlatilag jogosult is, helyes is. De döntő nem lehet. Hogy más országokban a lelkészképzésnek állami intézése az egyház szabad fejlődésének mit sem árt, azt minden egyes adott esetben örömmel ismerjük el. De nálunk az országos és alkotmányos viszonyok olyan sajátosak, hogy minket a mult szomorú tapasztalatai e tekintetben is a legnagyobb óvatosságra intenek.

Ezért az analogia szempontját teljesen mellőzve, előbb is a lelkész társadalmi helyzete és szereplése szempontjából vizsgáljuk meg ezt a kérdést.

Nincs a társadalomban egyetlen nyilvános téren működő ember sem, a kinek a munkálkodása messzebbre kiható volna, mint a lelkészé. Természetes tehát, hogy azoknak, kik a nép ezreinek hangulatát, vágyait, sorsát vezetik és irányítják, kiket szent hivatásuk a társadalom élére állított, kik a lélek legbensőbb életének befolyásolása révén a legdöntőbb tényezői lehetnek a társadalmi életnek, hogy ezeknek a fontos hivatásra való előkészítését a társadalom életének legfőbb ellenőre, az államhatalom figyelemmel kísérje, esetleg irányítsa is.

De nem szabad felednünk, hogy a különböző hitfelekezetek lelkészeinek a polgári társadalom életére gyakorolt hatása nem egyforma. Egészen más e befolyás természete és mértéke a római katolikus, más a protestáns lelkésznél. Amazé titkos, ezé nyilvános. Amannak a gyónó székben és a kedélyre jobban ható egyéb tényezőkben, s már az egyháztagnak az egyházhoz való viszonyából folyólag is mérhetlenül több és nagyobb hatású eszközök állanak rendelkezésükre, mint a protestáns lelkésznek, a ki az egyes hívőnek személyes benső meggyőződésében és egyházához való ragaszkodásában találja meg a lehetőségét annak, hogy egyháza hiveire társadalmi életük tekintetében is valamelyes befolyást gyakoroljon.

Amazok engedelmességre és meghódulásra, ezek szabadságra és önállóságra nevelnek. Ezért amazok folyton gyámkodnak, ezek magukhoz emelnek. Amazok befolyása csak módját tekintve változik, emezeké legtöbbször teljesen megszűnik s pusztán a nyilvános tanításra szoritkozik, a mint a keze alól az egyes kiskorúak kiembarckednek. S a kath. egyház papjainak a nevelésére az államhatalom még sem gyakorol befolyást. Sőt e tekintetben a katolikus egyház sokkalta függetlenebb, mint a protestáns. Pedig az ő papképzésük a nyilvánosságának hozzáférhetlen seminariumok zárt falai közt folyik le. E seminariumok a nemzeti közművelődés tengerében megannyi sziget, a hol idegen nyelven, idegen szellem és befolyás is érvényesülhet.

E szempontból tehát az egyenjoguság elve alapján az állam a protestáns lelkészképzés dolgába való beavatkozást nem követelheti. De nincs is arra szüksége, mert a protestáns papképzést korlátlan nyilvánosságánál fogva úgyszólván teljes mértékben ellenőrizheti.

A sárospataki főiskola tanári kara e kérdésben tudományos és jogi alapon azt mondta, hogy egyrészt a tudomány érdeke, másrészt meg a jogegyenlőség és viszonyosság kívánja, hogy a tudományos egyetemekre a protestáns fakultások is vitessenek be. Helyesen okoskodott e tekintélyes főiskola érdemes tanári kara. Valóban úgy van, hogy a tudomány szempontjából és a magyar állam érvényes törvényei alapján csakis ez az alternatíva állítható fel: vagy be kell az egyetemre vinni minden bevett vallásfelekezetet teológiáját, vagy ki kell rekeszteni onnét azt is, a melyik most épenséggel nem a tudomány jogczimén ott él. Melyik volna helyesebb? Ha az államnak a közoktatás iránt tartozó kötelességeit vesszük tekintetbe, akkor csakis azt mondhatjuk, hogy minden fokú és minőségű tanítás és nevelés egyformán igényli az államhatalom ellenőrzését és gondoskodását. De mert e kötelezettségnek az állam teljes mértékben megfelelni nem képes, addig, míg erre képessé nem válik, egyik egyházat sem szabad a másik felett előnyben részesítenie.

De a fő kérdés itt az, vajjon a tudományos és a jogi szempont kívánja-e feltétlenül azt, hogy az állam a prot. lelkészképzést a maga kezébe vegye át? Hogy a teológiák főiskolai jellegüknek megfelelő tudományos színvonalra csakis az állam kezében emelkedhetnének, azt komolyan állítani

sem lehet. Ha az egyház az ehhez szükséges eszközökkel rendelkezik, nem áll annak útjában így se semmi. S akkor az állam is élvezi a jó gyümölcsöket.

A tudományos szempont azonban más oldalról veendő itt tekintetbe. Nevezetesen, hogy a protestáns teológiáknak az egyetemre való bevitelével az államnak el kell ismernie azt, hogy a protestáns teológia csakugyan tudomány a tudományok között s így a tudományok otthonában neki is otthona van. Ez elvi alapon feltétlenül egyenlő rangúvá kell tenni a protestáns lelkészképzést az egyetemi képzéssel.

Csakhogy ez nem követeli egyúttal az egyetemmel való szerves összefüggést és a lelkészképzés államosítását. A theol. főiskolákat az állam akkor is elismerheti az egyetem többi fakultásával minden tekintetben egyenlő rangúnak, ha azok az egyházak tulajdonában maradnak. Példa erre is van külföldön elég. S e tekintetben, valljuk meg őszintén, hazai mindkét protestáns egyházunk nagy mulasztást követ el, hogy nem szorgalmazza theol. főiskoláinak fakultási rangra való állami emelését.

A mi már most a jogegyenlőség és viszonyosság szempontját illeti, erre nézve az előzőekben van megadva a felelet.

S ha mindezek után a kérdés elbírálásánál még az autonómia érdekeit is tekintetbe vesszük, akkor világosan áll előttünk a dolog, hogy a lelkészképzésnek államivá tétele sem az állam, sem az egyház szempontjából nem feltétlenül szükséges

Evangélikus hitünk templomainkban és iskoláinkban.

Az egyházpolitikai törvények életbelépése előtt a római katolikus plébánosok, a hol lehetett, elkeresztelték a protestáns gyermekeket, a törvény ellenére. Most, a hivatkozott törvények korában a gyermekeknek a római katolikus egyház javára való eligérése van a vegyes házasságok kötésénél napirenden, a törvény engedelméből. Akkor is vesztettünk sokat, most meg óriási a veszteségünk. Híveink száma apad, majdnem úgy, mint a nagy üldöztetések szomorú idejében. Az ellentétben szolgálatában állanak nemcsak a klérus tagjai, de a köztisztviselők közül is sokan. Sőt tudok egy hivatalszolgát is, ki ily irányban ügynökösködött. Mintha visszatért volna Pázmány Péternek

az evangéliomot véka alá rejtő kora. Pedig a vallásszabadság törvény által van biztosítva inkább, mint valaha.

Honnét van hát, hogy az evangéliom, minálunk, édes magyar hazánkban nem tud diadallal előrehaladni, holott az „Istennek hatalma minden hívőnek idvességére?” (Róm. 1, 16.)

Talán a r. kath. egyház gyóntatószékének hatalma viszi el tőlünk a győzedelmet? Kétségtelen, hogy ez nagy hatalom volt régen is, de mindig erősebb volt nála a Krisztusba helyezett igaz, evangéliomi hit, mely hegyeket mozdít.

Vagy talán híveinknek szórványos helyzete a bajnak szülő oka? Tapasztaljuk, hogy ez nagy sebe egyházunknak, sietünk is ezt orvosolni, de másrésztől meg azt is látjuk, hogy nagy, előkelő gyülekezeteinkben is sokan megtántorodnak, a kikben tudniillik nincs meg az igaz evangéliomi hithűség.

Avagy talán evangélikus egyházunk általánosan ismert szegénységéből származik a mi legfőbb fogyatkozásunk? Lehet, hogy egyházunk igen-igen sok tagjára káros befolyással van ez a szegénység és azért követeljük is, hogy az állam az egyenlőség eszményi magaslatára emelkedve, az 1848-ik évi XX-ik törvényeikk életbeléptetésével, — de önkormányzatunk sérelme nélkül, — segítse ezen bajunkat gyógyítani, azonban ne feledjük el, hogy evangélikus egyházunk a multban is szegény volt és mégis napról-napra gyarapodott. Evangélikus hitőseink, mikor kiváltak a római katolikus egyházból, ott hagyva az egyház kincseit, szegényen jöttek el és mégis egymásután emelték az evangélikus templomokat meg az iskolákat, áldoztak az evangéliomi hit oltárán vagyont, sokszor életet is, mert gazdagok voltak az evangéliomi hitben, mely hittől várták boldogságukat, üdvösségüket.

Legfőbb bajunk az, hogy egyházunk sok tagjában nincs meg ez az igaz evangéliomi hit. És arra kell törekednünk, hogy ez meg legyen. Meg kell győznünk híveinket arról, hogy: „Az igaz ember hitből él,” (Róm. 1, 17.) hogy a Krisztus evangéliomában hirdetett, a minden emberi tévelygéstől megtisztított, az igazán evangéliomi hit, — melyet evangélikus egyházunk ápol, — az, mely által megigazulunk Isten előtt és elérjük az üdvöt. A ki azután ezt meggyőződésből vallani fogja, az ragaszkodni is fog ágostai hitvallású evangélikus egyházunkhoz nemcsak a békének napjaiban, hanem a küzdelemben és az üldöztetésnek idején is mind halálig.

Kérdés most már: mi a teendő ezen evangéliomi hitnek ápolása és ebből kifolyólag az egyházhoz való ragaszkodásnak előmozdítása végett?

Sok utalás történik e tekintetben manapság a lelkipásztorkodás hű teljesítésre. Elismerem ezen működésnek fontosságát és jól tudom, hogy sokat lehet ez által tenni, de az eredmény

csak részleges lehet, különösen a szórványhelyeken és a nagyobb városi gyülekezetekben.

A „Luther-társaság” szintén az evangéliumi hitet akarja ápolni, mikor az evangéliom írott, inkább népies kiadványait hiveink között terjeszti. Áldás van ezen a munkán is. Sokunkban újra éledt ezen intézményünk működése által is a hitünknek szent tüze; de hány hívünk nem olvassa és nem fogja olvasni a társaság kiadványait?!

Jó hatással vannak a „belmissziói egyesületek” és „a vallásos estélyek” is az evangéliumi hitnek ápolására; de én mindezeket nem tartom elégségeseknek a jelzett munka elvégzésére, hanem azt kívánám, hogy főképen evangélikus templomaink és iskoláink lennének evangéliumi hitünk ápolói, erős várai.

Templomaink legyenek evangélikus hitünk erős várai. Régen azok is voltak. Azok az elsárgult lapok, melyekre, bár csak töredékesen, — ev. egyházunk történetének egyes kiemelkedőbb mozzanatai fel vannak jegyezve, arról tesznek tanúbizonyságot, hogy a mi hitőseink a mint az evangéliumi hitet felvették, nyomban szereztek, — többnyire adomány útján, — templom-fundust, építettek arra pénzbeli áldozattal és szolgálmánnyal templomot, melyben azután élesztgették hitüknek szent tüzét. És a régi ellenség, mikor az evangéliumi hitet ki akarta irtani, templomainkra vetette kezét, ezeket záratta be, ezeket vette el, ezekben tiltotta meg a nyilvános istenitiszteletet. De apáink védtek templomaikat a plébánosokkal kiküldött vármegyei hajdúkkal, sőt a kivezényelt dragonyosokkal szemben is. Mint egy ember kélték védelmére a hitet ápoló templomnak és verték vissza a megyei hajdúkat, mint tették ezt a nemespátrói lutheránusok, vagy épen a templomban vérzetek el a katonák fegyverei alatt a többek között a csepregi evangélikusok. És a hol sikerült evangélikus őseinknek a templomot felépíteni, megvédeni és megtartani, ott erősek voltak az egyház tagjai evangéliumi hitükben, mert szólták, főképen a templomokban hitünk igazságait. Valamint az apostolok védtek a pogány és zsidó világgal szemben a Krisztus vallását s mikor prédikáltak a népnek, úgy Luther Márton is felvitte a szószékre a sajátlagos evangéliumi hitigazságokat. Például a bűnbocsátó czédulák árulását nemcsak híres 95 tételeben helytelenítette, hanem a szószéken is sürgette a szívbeli gyónást. És a hit által való megigazulás tanát mily részletesen kifejti a galaciabeliekhez írott levél alapján készült apostoli prédikációjában. Ehhez hasonlóan a mi templomainkban is hirdették, védtek a mi evangéliumi hitünk igazságait.

Hát ma? Ma is azt tartjuk, hogy templomaink evangéliumi hitünk erős várai. Örömmel adakozunk, ha egy új evangélikus templom építésére gyűjtenek. És lelkesedéssel hirdetjük, hogy itt és ott is

emelkedett egy új templomunk az evangéliumi hit erős várául. Csakhogy én úgy látom, hogy mai nap mi túlságosan sok erkölcsöt prédikálunk, míg a hitbeli oldalt nem domborítjuk ki eléggé. Ennek tulajdonítom, hogy erkölcs tekintetében a mi népünk aránylag jól áll.

Jól is esett hallanom 1893-ban Nagykanizsán az egyetemes ev. gyámintézet gyűlése alkalmával a derék Kozma Sándor budapesti főügyésznek, — ki akkor ott a börtönöket vizsgálta, — azon kijelentését, hogy a börtönök lakói között aránylag legkevesebben vannak az ágostai hitvallású evangélikusok. De ha tekintetbe vesszük, hogy az igaz hit szüli az igazán értékes jó cselekedeteket, vajjon nem kell-e némi aggodalommal látnunk ezt az erkölcsösséget azoknál az evangélikusoknál, kik nem mutatnak elég hitbuzgóságot. Mert szolgálfiélelemből származott erkölcsösségnek nem igen lehetne örülnünk.

Nem szorult ugyan teljesen le szószékeinkről a hitbeli igazságok hirdetése, de ez inkább csak általános keresztyéni. Pedig ha hiveinket meg akarjuk védeni a sokfelől jövő csábítások ellenében, meg akarjuk menteni az eltévelyedéstől, akkor utalnunk kell arra is, hogy a mi általánosan keresztyéni az kiváltképpen feltalálható itt az evangéliom alapján álló keresztyén egyházban. Midőn hiveinket vezetjük az Isten országának öröklésére, meg kell nekik újra meg újra mutatnunk, hogy lássátok a Krisztus által az üdv elnyerésére rendelt eszközöket itt találjátok fel a legtisztábban az igében és a két szentségben, a keresztségben meg az úrvacsorában.

Eszembe jut az, a mit felejthetlen tanárom, a csak nemrég elhunyt Müllner Mátyás említett előttünk, hogy Pázmány Péternek épen ez könnyítette meg visszatérítő munkáját, midőn hivatkozhatott a protestánsok által általánosságban hirdetett keresztyén tanoknál arra, hogy a r. kath. egyház az egyedül üdvözítő. Nem akarjuk ugyan e tekintetben a római katolikusokat követni, kik bennünket eretnekeknek, az üdvből kizártaknak neveznek, nemcsak a magán beszélgetésben, hanem a szószékeken is, de ne legyünk túlságos lojálisak. A nélkül, hogy a más felekezetűeket sértenénk, hangoztassuk a mi igazainkat. És ezt tegyük ne csak a lelkipásztorkodás terén, hanem a szószéken is, mert különben könnyen úgy tűnhetnék fel a dolog, mintha a nyilvánosság előtt nem is volnánk bátrak hangoztatni a mi hitünk igazságait.

De nálunk sokan inkább sebeinket mutogatják. Így történt, hogy csak nem régen is a mi-eink, a kívül és belül állók jól elverték a mi lutheránus énekeinken a port, hozzá a mi ellenségünknek is szeme előtt. Pedig azok által az énekek által épültek az ősök még a máglyatűzben is, még a hóhér bárd alatt is és épülünk mi is, meg épülni fognak az unokák is

• Csuda-e aztán, ha akadnak világ szerint tudós férfiak, kiknek inkább tetszik a latin „circum dederunt? Ha van hibánk, azt javítsuk, a nélkül azonban, hogy hiveinket magunktól elidegenítőnk és a mi dolgaink kicsinylésére tanítanók.

Igenis, még a mi anyanyelvünkön zengett, méltóságteljes énekeinket is kell a szószéken emlegetnünk, mint a reformáció nagy vívmányát. Hát az igehirdetésre, mint a Krisztus által országának terjesztésére rendelt eszközre nem-e kell önérzettel hivatkoznunk? Azért ha nekünk alkalom adódik, sietünk a koporsóknál is építeni ezzel az eszközzel, nem annyira a halottak érényeinek vagy bűneinek mutogatásával, mint inkább az Isten igéjében foglalt örök igazságokkal.

Nincs-e elég okunk és jogunk hangsúlyozni, hogy a keresztyén felekezetek között a miénk az arany középút, melyen járva a láthatlan egyháznak lehetünk tagjai és az üdvnek örökösei. Ha mindig csak a láthatlan egyházat hangoztatjuk, akkor voltaképen logikai ugrást csinálunk és hiveink ezen ugrásban minket követni nem tudván, megragadják a láthatót, eljárnak a római katolikusok miséire, esetleg a szekták karjaiba dülnek, mert hát, a mint a léleknek, a mi itt alant vándorol, szüksége van a porsátorra, a testre, úgy az Isten országát kereső keresztyéennek is, legyen bár a láthatlan egyháznak tagja, szüksége van evangélikus egyházunkra, úgy a mint a Krisztus evangélioma alapján megvalósult az időben.

Lám református testvéreink is gyakran hivatkoznak igazsáikra. Egy protestáns templom avatásán voltam jelen, hol vegyesen voltunk lutheránusok és kálvinisták és ott az ünnepi beszédet tartó református püspök önérzetesen hivatkozott egyházuk igazaira, többi között büszkén említette fel a kálvinista éneket: „Örül mi szívünk, mikor ezt mondják, a templomba megyünk.“ És a mellettem ülő két református testvér gyengéden megbőki egymást s felragyog arcukon a kálvinista öntudat pirja.

Rólunk meg szinte közmondásszerűen emlegetik a mi lutheránus lágymelegségünket.

Vajjon mi miért nem merünk hivatkozni a mi evangéliomi igazságainkra? Hiszen én úgy érzem, hogy mikor be fog teljesülni Üdvözítőnk jövendölése, akkor annak az egy Pásztornak nyáját azok fogják képezni, kik evangélioma által vezéreltetik magukat.

Nem mondom én, hogy teljesen utánozzuk a római katolikusokat, mert azok túlhatják a dolgot és épen ez által jönnek ellenkezésbe a szeretet evangéliomával. Hiszen ott nemcsak a budapesti jezsuiták izgatnak ellenünk, különösen a mágán világban, de a püspökök is meg-megragadják az alkalmat, hogy minket eretnek voltunk miatt megostorozzanak és átkot kiáltanak ellenünk. Így

történt meg, hogy egyik kartársam, midőn megjelent a béráló püspök által végzett istenitisztelen, kénytelen volt. — jelen volt hiveinek nagy ámulatára. — végighallgatni: mint sütötte rá a szónokló püspök, az ő „szentbeszédében,“ a protestánsokra az eretnesség bélyegét. Nem szabad türelmetlen prédikációkat tartanunk, de valamit már csak a jogos önvédelemből kifolyólag is, nekünk is kell tennünk. Mások vallásos meggyőződésének megsértése nélkül, egyszerű-másszor ragadjuk meg az alkalmat a mi sajátlagos igazaink kidomborítására. A többi között Zábrák Dénes egyházi beszédeiben hallunk is már ilyen hangot. És úgy e bár mikor Torda Lajos a gyönki gyűléskor a mi evangéliomi igazainkat eme drága gyöngyeinket, remek beszédében olyan megkapóan szemléltetve, hevesebben dobogtak a szívek és a szemekben megcsillámlott az evangéliom szeretetének szent könnye.

Vajha azért ne szégyenelnénk a Krisztus evangéliomát. Vajha ne szégyenelnénk ezt és buzgón járnának evangélikus templomainkba a mi nemesünk, a mi előkelőink is, kiknek buzgó ősei hatalmas oszlopai voltak ágostai hitvallású evangélikus anyaszentegyházunknak és kiket a családi hagyomány is arra kötelez, hogy szeressék a mi templomainkat, hogy segítsék ezeket, különösen templomlatogatásuk által hitünk erős váraivá lenni. Hiszen az ő példaadásuk sokakat vonzana templomainkba és erősítene az evangéliomi hitben. Mekkora tiszteletben részesült régen a földes úr, ki jobbágyaival együtt járt a lutheránus templomba! Nem kellett annak félnie a szocializmus rémétől.

A kőszegi ág. hitv. ev. felsőbb leányiskolának felavatásakor történt, hogy mikor a diszes ünnepi gyülekezet, igazán előkelő társaság, a templom előtt összegyülekezve állott, egy vidéki földmives hitrokonunk, a maga szent együgyűségében, vallásos örömmel, a mellette állóknak ezt mondá: „Ugy-e de sok szép úr ez?“

Üdv annak az előkelő hitrokonnak, ki itt nekünk segítségünkre jön és segíti nekünk templomainkat hitünk erős váraivá tenni. Vajha ne találkoznék közöttük, ki hitközönye vagy épen misére való járása által rontaná a mi evangélikus népünkben a hitbuzgóságot.

Iskoláink is legyenek hitünk erős várai. Óriási nagy az az áldozat, melyet mi ág. hitv. evangélikusok a közoktatás oltárára évről-évre leteszünk. De meghozzuk az áldozatot, mert iskoláinkat egyházunk „veteményes kertjeinek“ tekintjük. Azért egyházunk, — igen helyesen — nem is akar iskoláitól szabadulni, nem akarja azokat az államnak átszolgáltatni. Igaz, protestáns álláspontra helyezkedve nem is lehet az iskolák államosítását óhajtani. De azt már erősen kell akarnunk, hogy iskoláink az evangéliom

szolgálatában állva, igazán evangéliumi keresztyéneket neveljenek, kik egyházunkhoz való öntudatos ragaszkodással képesek legyenek földi boldogságuk és égi üdvüknek, dajkáló egyházunk vezetése mellett áldott munkálására.

A tulsó oldalon ugyancsak felhasználják ám az iskolákat a r. kath. érdekek előmozdítására. A múlt őszszel a szemszédos pápista község határa mellett lévő rétemen járkálva, odavaló pápista fiúkkal találkoztam, kik pásztori foglalkozásu' mellett „olvasó tankönyvükből” tanulgattak. Beszédbe ereszkedve a fiúkkal, lapozgatni kezdettem a megnevezett könyvben és hamar ráakadtam a meglehetősen hangulatosan megírt versre, melynek minden versszaka azzal az intéssel végződik: Légy jó katolikus! A magyarok történetének kezdetén meg ilyen okoskodást találtam: Mikor a magyarok sorsa a sok kalandozás folytán rosra fordult, akkor fejedelmük telajánlotta az országot Szűz Máriának, kinek oltalma alatt azután az ország gyors fejlődésnek, virágzásnak indult; azért a ki a Szűz Máriát nem tiszteli, nem imádja, az jó hazafi nem lehet. Magam is jártam néhány éven át pápista iskolába és közvetlen tapasztalatokból tudom, hogy mennyi időt és fáradságot fordítanak ott a szertartások alatti mikénti viselkedésre stb. Előttöm fekszik dr. Vappler Antalnak „A katolikus egyház története” című terjedelmes munkája, melyet főgimnáziumi felsőbb osztályok számára írt. Hát ebben a könyvben egymásután tűnnek eléink ilyen § cimek: „A wikkliffita tévtan,” „a huszita tévtan,” „Luther tévtana,” „Kálvin János és tévtana” stb. Az egész könyvön végig vonul egyrészt a r. kath. egyház és intézményeinek magasztalása, másrészt meg a protestantizmus ellen intézett, dogmatikai alapon mozgó támadás.

Még erősebb azután az ilyen irányban való tanítás a r. kath. theológiakon. Mint theológus egyik vacatióm alatt gyakran érintkeztem egy r. kath. theológussal, kinek értesítéseiből, beszélgetéseiből és velem folytatott vitatkozásaiból eléggé meggyőződtem arról, hogy mennyire felfegyverzik a leendő plébánosokat a protestantizmus ellen. Nem is csudálkoztam én azon, hogy a múlt nyáron, mikor Nagy Kanizsától Szombathelyig egy r. katolikus zárdafőnökkel utazva, az illető úr azon kezdte a vasuti társalgást, hogy heves támadást intézett Luther Márton ellen, mivel megrontotta a hitet. Persze én sem maradtam neki adósa és megindult közöttünk a vitakozás, mely folyt egész Vasvárig, hol már az öreg úr belefáradott. Mikor aztán tőle Szombathelyen elbúcsúztam, úgy vettem észre, hogy haragszik. Csaknem eszembe jutott ekkor az ismeretes példabeszéd.

És vajjon mi eléggé kidomborítjuk-e a mi igazainkat a mi evangélikus iskoláinkban? Távól

áll tőlem evangélikus iskoláinknak leszólása, sőt büszkén hivatkozom azon jelentésekre, melyek illetékes helyről jönnek és melyek újra, meg újra azt hirdetik, hogy a mi iskoláink az ország legelső iskolái közé tartoznak. Nagy öröömre szolgált az is, hogy a mi soproni ág. hitv. ev. lyceumunkból, csak a közel múltban két ifjú (Papp Ferencz és Gombótz Zoltán) került ki, kik királyi kitüntetéssel tették le a doktorátust. Tanítunk is mi iskoláinkban sokat; a vallási tárgyakból is eleget, de én azt szeretném, hogy ha iskoláinkban evangéliumi igazaink más felekezettűek támadása nélkül inkább kidomboríttatnának. Az általános keresztyén igazságoknak bő tanítása mellett nem szabad azzal megelégednünk, hogy az ifjak csak a sorok közötti olvasásból sejtsek, miszerint egyházunk tanai helyesek, hanem világosan utalunk kell rá, hogy ezek a Krisztus evangéliomából merítvők. Egyházunk hitvallási iratait, különösen az ágostai hitvallást említeni és röviden magyarázni is szükségesnek tartom és a váltanok ismeretetését sem hagynám kizárólag a confirmációi tanítás számára. Természetes, hogy a tanítót jól ki kell használni és nem megengedni, hogy egyik-másik növendék elvonattassék az iskolai tanítástól. Így vélem én, hogy egyházunknak sok öntudatos, hitbuzgó tagot fogunk nevelhetni, kik tudni fogják a mi hivatalos: „ágostai hitvallású evangélikus” nevünket és a kik nemcsak vegyes házasságkötés idején, de még az üldöztetés napjaiban sem tagadják meg hitüket. Fájna is, végtelenül fájna, ha továbbra is úgy lenne, hogy iskoláinkat végig járt intelligens férfaink között oly kevés lenne, ki egyházunk ügyei iránt igaz érdeklődéssel viseltetnék.

Adja Isten, hogy templomaink és iskoláink legyenek hitünk erős várai. Midőn azonban ezt óhajtjuk, nem szabad elfelejtenünk a latin közmondást: „Exempla trahunt.” Azért nekünk, felügyelőknek lelkészeknek és tanítóknak jó példával kell előljárnunk, egész házuk népével együtt, nemcsak a hitbuzgóságban de az adakozás terén is, ha csak fillérekkel is. — Józsuanak fogadását: „Én pedig és az én házam, tiszteljék az Urat,” melyet a hitbuzgó német császár is szükségesnek vélt ott a jeruzsálemi evang. templom felszentelésekor, övéivel együtt megújítani, mi is gyakran megújítsuk beszédeinkben és cselekedeteinkben; és megemlékezzünk az apostoli intésről: „Azért mig időnk vagyon mindennel jól tegyünk, kiváltképen pedig a mi hitünknek cselédivel.” — (Jósué 24. 15. — gal. 6. 10.)

MESTERHÁZY SÁNDOR
ág. hitv. evang. lelkész.

Nyilatkozat.

E b. lapnak hasábjain „Vád alatt“ címen megjelent cikksorozatomban támadóim közül dr. Daxer reflektált az „Evang. Egyh. Szemle“ f. évi 4. 5. és 6. számaiban, végül kijelentvén, hogy ezzel „részéről a vitát bezárja.“

A magam részéről is dr. Daxer cikksorozatának figyelmes elolvasása után hasonló véleményre jutottam, minthogy polemiájában egyáltalán nem találtam új szempontot, vagy gondolatot, vagy érvet, a melyre az ügy érdekében szükségesnek láttam volna új eszmecserebe bocsátkozni

Ámde ha tárgyi szempontból a dolgot befejezettnak tekintettem is, nem tekinthettem annak személyes szempontból, minthogy dr. Daxer e cikksorozatában engem az „Ev. Egyh. Szemle“ olvasói előtt, mint plagizátort igyekezett diskreditálni s a győzelmet, a melyet tárgyi okokkal, úgy látszik, maga sem vélt többé megszerezhetőnek, immár ezen többé nem szokatlan úton mégis a maga számára biztosítani. — Calumnare audacter semper aliquid haeret

Felfedezi ugyanis, hogy én az én felolvasásomban, a mely a vita kiindulási pontját képezte, Voigtot „nyilvánvaló plagizáló módon, a név elhallgatásával“ használtam volna (Evang. Egyh. Szemle 4. sz. 55—56. l.)

Ezzel a nyilvánvaló ferditéssel szemben én egy nyilatkozatot fogalmaztam és beküldtem az „Ev. Egyh. Szemle“ t. szerkesztőjének, kijelentve, hogy „ha tárgyi szempontból láttam volna szükségesnek a választ, úgy azt ott közlöm vala, a hol kifogásolt tanulmányom és cikksorozatomban megjelent. Azonban itt csak személyes kérdésszóról van szó, a mely irói és tanári reputációmra érinti. Épen ezen ethikai szempontból nem kétlem azért, hogy Ntged e soraimnak kollegiális készséggel helyt ad.“

Hurtai szerkesztő úr azonban magánválaszában a szerkesztői nyilvános üzenetében („Evang. Egyh. Szemle“ 7. sz.) megtagadta nyilatkozatom közlését.

Kénytelen vagyok azért e személyes dologgal is az „Ev. Egyház és Iskola“ elé járulni, hogy e forum előtt egyszerűen ráutaljak az e b. lap 1901. jún. 13-iki (24.) számának 291. oldalára, a hol a második hasáb alján, csillagos jegyzetben, a következő soraim állanak: „V. ö. Voigt semináriumi igazgató cikkét a vallás-oktatásról a Beyschlag-féle „Deutsch ev. Blätter“ 22. évf. 8. f. Ugyanezt magyar fordításban szerzőtől a „Prot. Egyh. és Isk. Lap“ 1898. 18. számában.“

Nyilvánvaló tehát, hogy dr. Daxert a jegyzettel magam vezettem a nagy felfedezésre, hogy itt Voigttal tartok. Ha pedig magam, névsze-

rint hivatkozom Voigtra: ítélje meg a t. olvasó, mikép jellemezze dr. Daxer eljárását, a ki engem itt „a név elhallgatásával“ súlyosbított „nyilvánvaló plagizálással“ vádol . . .

Hurtay szerkesztő úr az erkölcsi rektifikációt b. lapjában megtagadta tőlem.

Ez az egyik.

A másik épen ilyen. Dr. D. ugyanis nem elégszik meg irói hitelemnek tudatosan fonák discreditálásával, hanem még tanári működésemet is hasonló tendenciósus kritika alá vonja, mondván: „Én (dr. D.) annak idején meggyőződtem, hogyan járt ő (St.) a theol. encyklopaedia előadása alkalmával Raebiger, az új szöv. görögység óráin Winer lábán . . .“ s. b.

Íme dr. D. ismét, mint nagy — leleplező.

Igaz a van. Tényleg a jelzett tudományokban az említett szerzők után indultam s megnyugtathatom dr. Daxert, hogy a theol. encyklopaediában ma is Raebiger nyomán haladok, a nélkül, hogy ezt, mint tanár dehonestálónak tartanám. Sőt e tényt én minden éven nyilvánosan kiszoktam jelenteni hallgatóim előtt s így dr. Daxer is ama „annak idején“ szerzett „meggyőződéséhez“ ismét igen olcsón juthatott. Magam vezettem a forrásomra.

A midőn így dr. Daxert, mint nagy leleplezőt a t. olvasó előtt igaz mivoltában bemutatnám, ezt csupán egy őszintén érzett reflexióval kísérem:

Nagyon rosszul állhat az ügye annak, a ki tárgyi érvek helyett ilyen minden igazságot nélkülöző, célzatosan és tudatosan koholt ferditésekkel áll elő.

Én dr. Daxernek e babériját nem irigylem, — őt e térre követni nem szándékom.

Pozsony, 1902, július hó 14-én.

STROMP LÁSZLÓ.

BELFÖLD.

A gömöri esperességi papi értekezéslet f. évi július hó 3 án Betlérben tartatott meg. Az Úr szent vacsorájának élvezése után, a melyet Veisz Antal dobsinai lelkész társunk szolgáltattott, istenitisztele volt, melyen a szent beszédet Alexy Gyula tartotta, a liturgiát pedig Margócsy István végezte.

Ennek utána kezdetét vette az értekezéslet Terray Gyula főesperes-elnökünk megnyitó beszédével. Utalt ebben kötelességeink hű teljesítésére, a mennyiben élő, szent és Istennek kedves áldozatot kíván tőlünk a Jézus Krisztus; kívánja saját érdekünk, de kívánja azon nép érdeke is, a mely felügyeletünkre bízott. A cél egyházunk felvirágoztatása. Ezen cél elérése végett magun-

kat kell képeznünk, tanulnunk kell, hogy ellenségeinkkel is felvehessük a harcot. Hallgatás s halogatással célt nem érhetünk. Fel kell szavunkat emelnünk, bajainkat elmondanunk, sebeinket fel kell tárnunk s a három százados mult tanúsága és küzdelmei meghozzák gyümölcsüket. Tegye meg azonban az állam is egyházunkkal szemben kötelességét. Így elérhető a cél s hivatásunk magaslatán állva: munkáinkat élő, szent és Istennek kedves áldozatul hozzuk.

Az értekezlet legkimagaslóbb mozzanata volt elhunyt testvéreink iránt tanusított kegyelet nyilvánítása, a nekik szentelt emlékbeszédek felolvasásában. Négy testvér dült ki egy pár év alatt sorainkból. Idő rövidsége miatt azonban csak kettő: Kármán Ede és Mikola György felett olvastatott, a melyekben élő emléket óhajtottunk nekik sziveinkben emelni s elnökünk azon indítványát, mely szerint az emlékbeszédek egy, általa e célra felajánlott könyvben megörökíttessenek, köszönettel fogadtuk. A többi emlékbeszéd a jövő évi conferentiára maradt el. Tanulságosak voltak még Csók György, Barthó Mihály és Honóczy Pál testvérek értekezései a Hymnus és a Szózat, nemkülönben az erkölcsös gyermekdaloknak énekeltetése a templomban, kivált az évszázó vizsgák alkalmával. Mind a három értekező meg egyezett abban, hogy a két előbbi, mint hazafias áhitatot keltő — igen, de a gyermekdalok énekelletése, nehogy ez elfajuljon — nem valók a templomba. Élvezettel hallgatta az értekezlet Baltazar János kiküldött testvérünk beszámolását a Prot. Irod. Társaság mult évi közgyűléséről. Ez évre oda Zachar Samu ratkói lelkész, a Luther-Társaság gyűlésére pedig Petrenkó János értekezleti jegyző küldetnek ki.

A 14 pontból álló tárgysorozat kimerítése után két közérdekű indítvány nyújtott be. Az egyik a házassági kihirdetésre vonatkozólag a templomban, a másik pedig az 1848. évi XX. t.-c. tárgyában. Az előbbire nézve a főhatóság által kiadott Utasítás mondatott ki mérvadónak; a másodikra nézve utasítatik jegyző a benyújtott indítványt jegyzőkönyvi kivonat alakjában az elnökhöz beterjeszteni s a „Magyar Szóznak,* mint oly lapnak, a mely oly hathatós oltalomban részesíti evang. egyházunkat bizalom nyilvánítás céljából megküldeni. A jövő évi értekezlet helye Alsósajó. — Köviben, 1902 július hó 6-án.

Petrenkó János értekezleti jegyző.

Csatlakozási ügy. A kaposvári ev. ref. és ág. hitv. evang. hívek közötti csatlakozási ügynek tárgyalására a dunántúli ág. hitv. ev. püspök Horváth Sándor paksi ág. hitv. ev. lelkész tolnamegyei esperest s dr. Andorka Eleket, Somogyvármegye főügyészét, a dunántúli ref. püspöki hivatal pedig Nagy Lajos b.-somogyi ref. esperest s Kovács Sebestyén Gyula világi ta-

nácsbírók küldötték ki. E vegyes bizottság f. évi július 24-én, délelőtt 9 órakor a ref. templomban ül össze. A tanácskozássra az ág. hitv. evang. hívek és az ev. ref. egyház presbiteriuma is összehivatnak.

A nagyhonti ág. hitv. ev. egyházmegye 1902. évi július hó 3-án tartott közgyűlése. A főesperes előterjesztett jelentése kapcsán jelenlegi böles kormányunk alapelveit, a jog, törvény és igazság nemes elveit érintve, erélyes hangon hívja fel a gyűlés figyelmét ama jogos kívánságunk teljesítése ügyében teendő munkálatokra, melyek célja az 1848. évi XX. törvényszék érvényrejutása lenne, mely törvény végrehajtását azért is joggal kívánhatjuk s követelhetjük, hiszen a király adott s egy szentesített törvény betöltéséről van szó benne. Jelenlenti továbbá az esperes, miszerint a megüresedett alesperesi szék, mint legtöbb szavazatot kapottal, Krupecz István volt pozsonyi theológiai tanár, jelenleg udvarnoki lelkészszel töltetett be. A megválasztott alesperes nyomban letette az esküt s hivatalába beiktattatott. Az év folyamán megválasztott újháti lelkész, Hajdu Lajost, az esperes bemutatja a gyűlésnek, midőn is a szokásos fogadalmat leteszi. Az alesperes-választás által üresedésbe jutott esperességi főjegyzői tisztságra egyhangulag Szluka János bagyani lelkész választatott meg.

Felolvasatott az iskola-bizottság jelentése, melyből kitűnt, miszerint az iskolákban a tanítás eredménye általánosan jó, a magyar nyelv a tisztátót egyházak iskoláiban is tanítatik. Utasítottak a dékánok, miszerint a jövőben ne csak a magyar nyelv tanításáról tegyenek jelentést, hanem főleg az elért eredményről tegyenek kimerítő kritikai jelentést.

Vajda Pál egyházfelügyelő, földbirtokos az iskola-bizottság jelentése kapcsán két ominózus ügyet jelent be a gyűlésnek.

Az egyik egy lelkész és tanító személyes torzszalkodásának volt az eredménye; ez békés úton nyert elintézését.

A Vajda által felhozott második ominózus ügy Rohács udvarnoki tanító ügye, ki a „Honti Hírlap* egyik utóbbi számának közleménye szerint, tanítványainak megtiltotta a magyarul való beszélést, sőt ezért meg is verte volna őket, s az udvarnoki jobbmódu szülők kénytelenek gyermekeiket a szomszéd községek iskoláiba adni, a magyar nyelv elsajátítása céljából. Mindannak daczára, hogy a Honti lapok szerkesztője hirei megbízhatóságát illetőleg, eddig kifogás alá nem igen jött, ezen felháborító hire annál inkább keltett feltűnést, mivel a nevezett szlávizmussal vádolt hetven éven felüli tanító oly egyházban működik, honnan egyrésztől hasonló mozgalmak eddig alig kerültek s jöttek napvilágra, másrésztől

lelkésze, Krupac alesperes mint kifogástalan magyar érzelmű derék ember mindenki előtt ismeretes, — az esperesi gyűlés tagjai kétséggel fogadták e hírek valódiságát, az ügynek felülvizsgálására egy bizottság küldetett ki.

A gyűlés folyamán Schulpe Alfonz egyházfelügyelő s lantói birtokos indítványt nyújt be az egyház közigazgatási adminisztráció költségei fedezésére, némely egyházakban szükséges s jogos kongrua kieszközlése, illetőleg biztosítása céljából. Az indítványt a gyűlés elfogadta azon kivétellel, miszerint az ügy a kormánynak ne országos képviselőnk közvetítésével nyújtassék be, hanem közvetlen a Góperesség, illetve a püspök útján.

A „Gotthold” szerkesztőjének. Elolvastam „rövidnek” jelzett, de hosszú lére eresztett válaszát. Ebből látom, hogy Tisztelendő úr engem nem ismer. Azt írja rólam, hogy „gyanúsítok, vádolok, az ember legszentebb érzelmeiben, becsületében gázolok.” Uram, azt nem tettem és nem teszem soha sem. E tekintetben bátran hivatkozhatom e lap olvasó közönségére, kartársaimra és nagy számú theol. és jogász tanítványomra e hazában. Pedig a német kalendáriumban közzétett s általam szóról-szóra lefordított bántó állításain bő és másokat is csipkedő magyarázataival enyhített, de azokat megcáfolni meg nem próbálta. Ép azért a nélkül, hogy személyeskedő fejtegetéseinek czáfolgatásába egy szóval is bocsátkoznék, közleményemet egész terjedelmében fenntartom, s újból ismétlem azt az indítványomat, hogy „gondoskodjék maga a Luther-társaság egy német nyelvű, egyházas és hazafias szellemű naptár szerkesztéséről és kiadásáról.” De egy megjegyzést mégis engedjen meg nekem Tisztelendő úr. Válaszából látom, hogy nagyon haragszik, már pedig a ki haragszik, annak nincs igaza. „Hitvallás hűségükről” már mi eleget hallottunk, — több szeretetet, türelmet és főleg önönmagukon való belmissziót kérünk és várunk Önöktől a jövőben. Akkor aztán méltányosabbak, sőt igazságosabbak lesznek középiskoláinkkal, theológiáinkkal és tanítóképző intézeteinkkel szemben sűrűn és könyvedén hangoztatott ítéleteikben. Úgy legyen!

Dobsinán, 1902 július 14-én.

Dr. Szilávik Mátyás.

Vallástanári választás. A budai ág. hitv. evang. egyház hitoktató-lelkészszé illetve vallástanárrá Noszkó István nyiregyházi hitoktató segédlelkészt hívta meg.

Egyházmegyei közgyűlés. A kemenesaljai ág. h. evang. egyházmegye június 26-án tartotta Nemes-Dömölkön rendes évi közgyűlését. A gyűlésen Varga Gyula esperes és Nagy János egyházmegyei felügyelő elnökölték. A jegyzőkönyvet hitelesítő bizottság küldése után Varga

Gyula esperes terjeszti elő évi jelentését. A mindenre kiterjeszkedő részletes jelentésben hű kópét adja az esperesség buzgó feje az egyházmegye jelen állapotának. Lélekszám 18,085. Ujszülöttek száma 620. Meghaltak száma 431. Az egyházak fenntartására szolgáló alapítványok értéke 48,527 korona. Határozott célra fordítandó alapítvány 40,374 korona. Állami segílyt az egyházmegye 10,308 korona, egyházi segílyt pedig 819 korona értékben nyert. Javitásokra 3476 koronát, adósságtörlesztésre 6820 koronát fordított.

Az egyházmegye, az anyagiakat véve tekintetbe, hiven sáfárkodott. De hű sáfárnak mutatta magát a szellemiekben is. A hivek az istenitizteleteket hiven látogatták, az egyházi szertartást egyetlen egy esetben sem mellőzték. Írásmagyarázatot, katechetikai oktatást is tartottak a lelkész, de az ifjúsági istentiszteletet csak egy helyen honosodott meg. A belmissziói munkálkodás terén szintén szép eredményre mutathat a jelentés. Helyi gyámintézet van 7, ifjúsági egyesület 3, nőegyesület 6, egyházi énekkar 3 egyházközségben. Több helyen felolvasások tartottak. Az egyházmegye egyik buzgó tanítója egyházközségének tagjait télen háziipar-munkákra tanította s ismeretterjesztő felolvasásokat tartott.

A szavazatszedő bizottság terjeszti be jelentését. Egyhangulag Varga Gyula választatott esperessé, kinek eddigi működése fényes bizonyossága munka és egyházszeretetének s biztos záloga annak, hogy az egyházmegyét ezután is a haladás és tökéletesedés útján fogja vezetni. Isten áldása nyugodjék munkálkodásán a jövőben is!

A zalaegerszegi missziói egyházzól Varga Gyula esperes terjeszti be jelentését. E missziói körhöz 35 szórvány tartoznék. Zalaegerszeg képezne a központot Rámutat a jelentés ezen missziói kör nagy szükségességére, arra, hogy ott lakó hiveink teljesen lelki gondozás nélkül vannak s lassanként elszélednek, mint a pásztor nélkül való nyáj. Rámutat e mellett a hely fontosságára. Zalaegerszeg megyei székhely, van állami főgimnáziuma, állami polgári-, állami elemi iskolája. Mindenképen nagy nyereség volna, ha itt missziói kör létesülhetne. Az egyházmegyei közgyűlés egyhangú lelkesedéssel magáévá teszi jelentést tévő indítványát s az ügy sürgősségét hangsúlyozván, kérelmezi, hogy az egyházkerület Zalaegerszeget központtá tevén, kerületi, közalapi és állami segílylyel mielőbb lelkészi állást állítson fel.

Az ev. ref. fő- és középiskolák tanári karaihoz és a néptanító-egyesületekhez. Az ev. ref. konvent, mint zsinatelőkészítő-bizottság, szakbizottságok által kívánja a fennálló „Egyházi Törvények”-et átnézni, mielőtt a törvényhozó zsinatot összehívna. Az Egyházi Törvények III. részét, a „Köznevelési és közoktatási szervezet” címűt, az erre kiküldött bizottság számára —

elnöki megbízás folyán — nekem kell az augusztusi tanácskozáásra előkészítenem. Ugy felelhetnék meg — hitem szerint — tisztelnék, ha az öszszes hazai tényezők idevágó nézeteit ismerhetném és felhasználhatnám. Méltóztassék azért — a nagy közérdek szempontjából — az „Egyházi Törvények” III. csoportjára vonatkozó nézeteiket, javaslatokat velem f. év augusztus hó 10-ik napjáig közölni s a nagybecsű támogatásukért fogadják előre is forró köszönetemet Atyafiúi üdvözléssel és tisztelettel maradtam Sárospatakon, 1902. július 15. Radácsi György, a zsinatelőkészítőbizottság egyik jegyzője.

KÜLFÖLD.

A vatikán szegény foglyának „szerény” évi jövedelme nagyobb még ma is, mint Európa bármely uralkodójáé; a mi pedig „fogoly” voltát illeti, úgy mindenesetre nagyobb „szabadsággal” rendelkezik egy oly „fogoly,” a kinek egy uralkodó állása és előjogai biztosítva vannak, a ki akadálytalanul küldheti képviselőit idegen hatalmak udvarához és számos jubileumait az olasz főváros hatóságainak és lakosságának bárminemű közbeszólása nélkül, sőt azoknak meleg és tiszteletteljes segédkezése mellett ünnepelheti, a ki Róma utcáin ugyanazon tisztelet-nyilvánításokban részesül, mint egy koronás fő stb.” — mint sok más „szabad” ember. Így jellemzi a pápa „fogságát” az angol katolikus R. Bagot, abból az alkalomból, hogy a norfolki hercegség, mellőzve az olasz kormány iránt tartozó köteles tiszteletet, az egyházállam közeli visszaállítására iránti reményének kifejezést adott és az erre vonatkozó hirlapi támadások ellen magát védelmezve, oda nyilatkozott, hogy „minden katolikus reméli a pápa világi hatalmának helyreállítását.” — Bagot nem protestáns ember, nem is rokonszenvez a reformáció egyházaival, hanem mint jó katolikus magas véleményét táplál a saját egyháza felől, de erősen kikel a kúria ellen.

Erre vonatkozó cikke így hangzik:

„Olaszországban a püspökök és a magas klérus többsége a pápai udvar kreatúrái; hivatalvadászok, a kik emelkedésük kedvéért fölládoznak hazafiságukat, mindig készek követni annak cynikus példáját, a ki az első helyen áll és fölládozni a gondjaikra bizott községek érdekeit, hogy előmozdítsák vele a pápaság hatalmi céljait.

A világi hatóságoknak különbséget kellene tenniök az egyház és az egyházkormányzat v. i. a kúria között. Ez utóbbi XIII. Leo uraló befolyása alatt, a ki liberálisnak mutatkozik, hogy a munkásosztályok és a francia köztársaság kedvét meg-

nyerje, de a ki valójában az új kor legreaktionáriusabb pontifexe, mindig ellenséges indulattal viseltetik Olaszországgal szemben; ellenben az egyház tevékenysége kétségkívül az egyetlen korlát az olasz nép és a forradalom között, a melynek kikerülhetlen következménye volna Olaszországnak mint független nemzetnek pusztulása.

Az új Olaszország lépten-nyomon találkozik nem az egyház, hanem a Vatikán „szabad és független” uralkodóját körülözlő politikai cselszövők és pénzváltók támadásaival. . . .

A XIII. Leo alatti kúria nemtörődömsége mindaz ellen, a mi nem politikai vagy finánciális érdekű jellemzi az, hogy a pápának és tanácsadóinak nem volna kifogásuk az ellen, ha az egyház 30.000.000 katolikus szemében elveszítené hitelét, csak az idegen katolikusok ne ismerjék meg az egyház igaz helyzetét Olaszországban, csak a pápai kasszába ömlő pénzfolyam ne szenvedjen fennakadást.

Becsületes, hazafias érzelmű főpapok példájukkal hathatnának az alsó papságra, de éppen ettől fél a kúria, mert útját egyengetné a politikai és egyházi hatóságok kibékülésének, a mit XIII. Leo sajnálatos politikája, minden rendelkezésre álló eszközzel megakadályozni törekszik.” (K. Z.)

(Eddig a cikk, a melynek hibája csak az, hogy a felszínen marad és nem hatol a mélyre; mert ha ezt tenné, írója meggyőződne arról, hogy a mai róm. kath. egyház annak kormányrendezésével elválaszthatatlanul össze van nőve, hogy az egyház a kúriával és vice versa a kúria az egyházzal áll vagy esik. Gazdagsága mellett három támasza van a mai római egyháznak: a babona, a kegyeskedésbe burkolt vagy nyíltan bevallott hitetlenség, mit külső érdek csatol hozzá és legfőképp az ő általában bámulatos és sok részben példás kormányrendszere, a melynek segítségével még ma is a testiekben és a lelkiekben vasmarokkal tartja fogva hiveit. Ezt jól tudja és azt is tudja, hogyha erről lemond: a római egyház többé nem lesz „római.” H. B.

IRODALOM.

Költészet és eszmék alkonyán át viszanézve a mult kódébe, csupa telkesülés, mámorittasság, nagy eszmék, vágy, nagy események ünnepélye, nagy csaták diadala vagy kétségbe esett vesztesége a mit látunk. Mintha nagyobb stílus lett volna az emberek élete, úgy tűnik fel nekünk De ez csak látszat. Kezdünk rájönni lassanként, hogy a görög nép, a kikiről mi azt hisszük, hogy az emberiség boldog gyermekeveit életék az optimizmus karjai közt, tulajdonképen egy komoly, sőt szomorú nép volt, a kiknek irodal-

Mutatvány KOREN PÁL

JÉZUS CSODÁI

czimű művéből. A munka Jézus az evangéliomokban említett összes csodáinak magyarázatát tartalmazza. 20 ivre terjed. Egy példány ára 2 korona. Kapható Békéscsabán a szerzőnél.

A kánai mennyekző.

Ján. 2, 1 - 11.

A víznek borrá változtatása volt Jézus első csodatette.

Ez *harmadnapon* történt az első tanítványok megválasztása után. A nap felkeltére egy hosszú éjjelen át kell várunk; a tavasz sem jön oly hamar, mint a hogy óhajtanók, néha szinte végtelennek látszik a tél. Krisztus jövetelére még tovább, teljes négyezer éven át kellett a világnak várnia. De ha egyszer előtűnik a nap, akkor csakhamar elárasztja fényével a világot; ha egyszer megnyílik a tavasz, akkor egyszerre minden rügy fakad, minden rög éled; a mint Megváltóként fellépett Krisztus, már harmadnapon első csodatettével megmutatta hatalmát és dicsőségét.

Ez a csoda Kánában *egy mennyekzőn* történt. Az Atya Isten házasságkötéssel, mennyekzővel kezdte gondviselő munkáját. — Édenben létesítette e szövetséget, s ha a házások közt állandó a szeretet, akkor házasetük Éden; egy kertben alapította a családi életet, s ha a házások tiszta szívűek, akkor családjuk az erények viruló kertje. A Fiu Isten szintén mennyekzőn kezdte megváltói működését. E családi ünnepély volt —, mindenkor a család lesz Jézus munkálkodásának kiinduló pontja, egyházának alapja.

Jézusnak anyja is részt vett e lakodalmon. József nem volt ott, mert már akkor nem élt. Az ifju pár rokona volt Máriának, hanem Jézus azt óhajtotta, hogy az Istennek is rokonává legyen. Hogy erre e családban megvolt a hajlam, az abból is sejthető, hogy *elhívták a mennyekzőre Jézust is.* Ezek az ifju házások tehát jóval egybekelésük előtt *gondoltak Jézusra.* Olykép tett Eliézer is, midőn Izsák számára feleséget keresett. Kérte az Istent, hogy igazgassa az ő szívét, s adjon Izsáknak olyan nőt, aki az Istennek kedves. Minden embernek, mielőtt házasságra lépne, az Istennel és ilyen gondolatokkal kellene foglalkoznia.

E házások a *meghívandók közé jegyezték és meghívták Jézust is.* A meghívandók jegyzékének összeállításánál minden új házasság elsőnek írja, és azután elsőnek hívja meg az Urat. Hogyan lehet Jézust meghívni? A kánaiak talán személyesen, talán megbízottjuk által hívták meg őt. Mi mindenestre személyesen hívjuk meg. Hő óhajunk legyen a meghívó, imánk a levélhordó. Nyugodtak lehetünk a felől, hogy ez a pósta megbízható. — A ki nem hívta meg a lakodalmára, hívja meg családjá körébe. Nevelje gyermekeit istenfélelemben, s akkor eljön hozzá Jézus, hiszen megmondta, hogy a hol ketten vagy hárman az ő nevében együtt vannak, ő is megjelenik köztük. E vendég igényei nagyon szerények; csak azt az egyet kéri: Add nekem fiam a te szivedet. Nagyon, *igénytelen,* miatta mindent tehetünk, csak a gonoszat nem. Nagyon *bőkezű,* mint a nappal a világosság, úgy jön vele az áldás. Nagyon *hálás,* mások talán megfedkeznek rólunk, ő soha.

A kánaiak meghívták Jézus tanítványait is (András, János, Péter, Jakab, Fülöp és Natanael voltak már akkor tanítványai).

Sejtették, hogy Jézus szivesebben jön és szivesebben marad, ha apostolai is meg vannak híva. Kövessük tehát ebben is a kánai házaspár jó példáját.

És Jézus elfogadta a meghívást, az volt az elve: Örüljete az örülőkkel. Nem vetett ő meg senkit, a ki az Istent meg nem vetette.

Elment e mennyekzőre, hisz ez az Ő lakodalma is volt; Ő is azon időben lett vőlegény, magával hozta azokat, kiket már eljegyzett magának — első tanítványait.

S eltöltött a lakodalmassokkal egy teljes napot, a mi szinte hihetetlen. Hiszen különben nagyon hangoztatta, hogy az embernek minden percze drága, s a gazdag ifjunak azt sem akar megengedni, hogy atyját eltemethessé. Hiszen különben csupa önmeztagadás volt az élete, nélkülözés a nevelője, tövis a koronája, halál a mennyekzője. Hanem képes volt ő néha meztagadni saját fájalmát is, csak hogy örömet szerezzen azzal az övének.

Tanítványait is magával hozta. E tanítványai azelőtt Keresztelő János hivei voltak, az pedig bőjtöt prédikált. Különösen nekik, hogy Jézus meg lakodalomra viszi őket. Az apostolokat a halászatból szólította el Jézus, mondván, hogy emberhalászat, tehát nehezebb munka vár ezután rájuk; s ime lakodalmazik velök. Ugy tesz, mint a jó nevelő, a ki mulattatva vezeti be kezdő tanítványait a tanulásba. És a felkelő nap is harmattal kezd, s csak később izzasztja meg az embert.

Krisztus e lakodalmon mint meghívott és hívogató jelent meg. A saját mennyekzőjére hívta és hívja azóta az embereket. Vajha oly készséggel fogadnók meghívását, mint a mily örömmel teljesítette ő a kánai szegény házások óhaját.

Mire Jézus a lakodalmass házba érkezett, ott már étel-ital fogytán volt. A házigazda szegény ember lehetett. Ha tényleg az volt, akkor ez a történet is annak a bizonyága, hogy Jézus nagy vonzalommal viseltetett a szegények iránt. Születését először szegény pásztorokkal tudatta, első csodáját szegény emberek lakodalmán mívelte. Csak a lelki szegények iránt viseltetik még nagyobb szeretettel.

Jézus anyja észrevette a háziak baját. Nagy volt e baj. Mert amilyen szent kötelességnek tartják a keletiek a vendégszeretetet, olyan nagy szégyennek tekintik azt, ha az ember e kötelességének nem tud megfelelni.

Mária a család baját közölte Jézussal. Olyan ismerősöket adj nekünk Istenünk, a kik bajainkat nem egymásnak, nem a világnak, hanem neked mondják el!

Mária nem tudta biztosan, segít-e a bajon Jézus? Mi azonban tudjuk, hogy ő minden nyomorúságunkban, más pedig úgyszólván, soha sem segít. Neki panaszoljuk el tehát bajunkat. Kérésünkre ugyan néha sokáig nem érkezik meg a válasz, hanem tudjuk, hogy olyankor csak azért hallgat, hogy mi annál többet beszéljünk; csak azért tesz úgy, mintha aludnék, hogy mi annál nagyobb buzgóságra ébredjünk. S azért ha úgy viselkedik, mintha nem látna minket, mi meg tegyük úgy, mint akik látjuk őt.

Boruk nincs! mondá Mária. Ha csak borunk nincs, ez sem baj, sem szégyen. Nagyobb baj, ha kenyérünk sincs; és

nagyobb szégyen, ha a keresztyén egyházban az Isten lelkéből származó ama pünkösdi szent márnak, lelkesedésnek semmi nyoma. Ezen a bajon segíts Urunk!

„Segíts a házigazdán isteni hatalmaddal, mint ahogy Illés segítette a sareptai özvegyen, — ez a kívánság volt Mária szavainak értelme. Mint anya, kötelezettnek és jogosítottnak tartotta magát arra, hogy közbenjárjon fiánál és csodát eszközöljön ki tőle.

Jézus erre «asszony»-nak és nem anyjának szólította Máriát. Több szentírási helylyel bizonyítható ugyan, hogy e megszólításban a legcsekélyebb tiszteletlenség, vagy gyöngédtelenség sem rejlik, de mégis szokatlan és feltűnő e megszólítás, s csak abban leli magyarázatát, hogy az anya és fiú közti viszony megváltozott. Jézus, Máriának fia, most már mint Krisztus, mint Istennek felkentje állt anyja előtt. Mikor Betsabé, Salomonnak anyja eljött az ő fiához, a király teljes hódolattal fogadta szülőjét. De mikor az anya befolyásolni akarta a király uralkodását, akkor ebbeli illetéktelenségét érezte vele. (I. Kir. 2, 19.) Jézus is harminczadik évéig anyjának mindenben engedelmes volt. Azonban, a mint harminczadik évében megkezdte isteni működését, elérkezettnek látta az időt, hogy értésére adja Máriának, hogy a Jézusban lakozó Istennek nem anyja, hogy ezentúl Krisztusban ne a saját fiát, hanem Istennek egyszülöttjét lássa. Máriának el kellett veszítenie fiát, hogy megtalálja benne Üdvözítőjét.

Asszony, mi közöm veled? Mária közbenjáró akart lenni, siettetni akarta Jézus csodatételeit. A szándék jó szívből eredt, az eljárás mégis helytelen volt. Ezt adta a fenti szavakban Máriának tudtára Jézus. Megértette vele, hogy tovább intézkedéseiben rá nézve nem az anya, hanem a mennyei Atya akarata az irányadó, s az emberek részéről se figyelmeztetésre, se sürgetésre és nógatásra nincs szüksége. S a római egyház mégis arra kéri Máriát, hogy fiánál érvényesítse anyai befolyását és Istennél közbenjárónak vallja őt.

Nem jött még el az én óráim — monda Jézus. A csodatevés ideje még nem érkezett meg. Azt a mennyei Atya tüzi ki, a földi anya pedig hiába sürgeti. Ezen órára az Isten egyszülöttjének is türelemmel kellett várnia. Kánában hihetőleg akkor érkezett meg a perc, midőn az utolsó csepp bor is elfogyott. Mária nem vette zokon a választ. Eddig bízott az engedelmes fiúban, most pedig hitt az Isten egyszülöttjében. Ezt csak oly nő tehetné, a ki Jézusnak nem csak anyja, hanem alázatos tanítványa is volt. Ellenben mi hányszor panaszzuk, hogy az Isten órája és segedelme késik. Hogy csak akkor jön, midőn mindenből kifogytunk. Mi erre azt mondjuk, hogy későn érkezik; pedig éppen akkor jön a kellő időben, a midőn mindenki látja, hogy csak az Isten segít. Mi sokkal előbb akarnók a segílyt, de úgy nem volna segítve lelkünkön. Az Isten pedig jól tudja, hogy a korán leszedett gyümölcs nem jó, rohad. Türelemmel várjuk tehát, míg üt az óra. Nehezteléshez nincs jogunk. Még akkor se zúgolódjunk, ha kérésünkre az volna a válasz: „Mi közöm veled!” Jussanak eszünkbe bűneink, és elhallgatunk. Emlékezzünk csak kissé arra, hogy tovább várakoztattuk meg mi az Istent, mint az Isten minket. S fontoljuk meg, hogy türelmetlenségünkkel késleltetjük az isteni segílyt. Nem azért nem segít, mintha nem hallaná kérésünket, hanem azért, mert nem tűrheti, hogy mi őt sürgessük. Csak velünk, köztünk legyen Krisztus, akkor a segíly a kellő időben mindég megjön.

Jézus azt mondá: Még nem jött el az én óráim. Ebből megértette Mária, hogy ha még nem, de majd el jön már. Ebbe a két kis szóba fogódzott tehát lelke, mint azé a kananéabeli asszonyé a morzsákba. (Mat. 15, 27.)

E bizalmát fejezte ki Mária e szavakkal: tegyétek azt, a mit parancsol nektek. Ő Jézusnak tanácsot osztogatott, s ezzel fiának intézkedése elé nyúlt. Belátta eme hibáját. S nehogy mások is elkövezzék e botlást, utasítja őket, hogy kövezzék Jézus parancsait.

A szolgálk követték a jó tanácsot és türelmesen várták Krisztus intézkedését.

A hol ilyen a hangulat, ott hamar eljön az isteni segíly órája. Egyelőre tehát, a míg az Ur nem rendelkezett velök, semmit sem tettek. Ha bajban vagyunk, várjuk türelmesen az Istennek segedelmét, s inkább semmit sem tegyünk, sem hogy fűhöz-fához kapkodjunk, s az Isten igéjével ellenkezően cselekedjünk. Néha az a semmittevés nehéz feladat. Ne tapogassunk a sötétben, mert azzal könnyen kárt okozunk. Várjuk be a világosságot. Ne szaladjunk, mielőtt tudnók, hova kell mennünk.

Azonban csakhamar eljött a cselekvés órája. Volt ott hat köveder a zsidóknak tisztulásukra. A zsidók az érkező vendégeknek lábaikat-, az étkezés előtt és után pedig valamennyien kezeiket mosták meg; e végből a lakodalmas házban sok vízre volt szükség. Az Új-szövetség a lelki tisztaságot sürgeti. Ez csak a könnyek által érhető el. Hogy ezekben sehol se legyen hiány, állít az Isten minden házba kövedret — küld szenvedést.

Egy-egy kövederbe három metrét — a mi mértékünk szerint harmincz liter fért, vagyis a hat edénybe száznolcivan liter. Jó sok bort teremtett tehát Jézus. Sok kellett. Keleten a lakodalom eltart egy hétig is, s szívesen látott vendég ott a falunak apraja-nagyja. De meg úgy gondolkozott, hogy ne csak jusson bor, hanem maradjon is. Isten a mit ad, azt bőven adja. Ha faleveleket teremt, megrakja velök az erdő összes fáit; ha virágot fakaszt, sokat nevel, hogy minden gyermeknek jusson egy-egy bokréta, minden sírra egy-egy koszorú; ha esőt ad, patakzik a víz, hadd ázzék meg minden göröngy. Ha az éhezőköt látja el, ad a kenyérhez halat is, és pedig nem annyit, mint a koldusoknak szokás adni, hanem oly nagy mennyiséget, hogy jól is lakhassanak, s maradjon is még tizenkét kosárral. Bőven osztogatja áldását s nem csöppenként, mint a patikus a gyógyszer. — De mi ez a sok földi ajándék a kegyelem azon tengeréhez képest, melylyel a bűnös világot elárasztotta!

Hanem azt mondja valaki, hogy e sok bor alkotása által mértéktelenségre adott alkalmat. E szerint az Isten mindannyiszor hibáztatható volna, valahányszor bő szőlőtermést ad, mert ez a jó termés is az iszákosságra szolgálthat alkalmat.

Volt a vedrekben víz akkor is. Jézus e vizet változtatta át borrá. Víz nélkül is teremthetett volna bort. De a vizet tetszett borrá változtatnia. Így tett a lelkiekben is. Angyalokkal telepíthette volna be az egész mennyet, de jobban tetszett neki a sátán szolgálait apostolokká, a bűnösöket szentekké változtatnia. Az vált igazán dicsőségére, hogy jobb bort csinált a hitvány vízből, mint az emberek a legjobb szőlőből. Az válik örök dicsőségére, hogy Saulból teremtett Pált, farkasokból bárányokat, kövekből fiakat.

Kánában víz nélkül is teremthetett volna bort, a mennyei örömet azonban víz nélkül senkinek sem adhatja. Csak azoknak ígérte, hogy örömmel fognak aratni, a kik könnyhullatással vetnek. A bánat a boldogságnak anyja.

Feltűnő, hogy mikor hozzáfogott Jézus a csodatevéshez, minden feltűnést került. Mózes Egyiptom királya előtt tette csodáit, hogy lássa ország-világ, hogy Isten küldöttével van dolguk. Krisztus legalább az írástudókat hívhatta volna csodájának tanúul. Hanem ő még a násznagyot sem szólította elő. Csodáiból sem csinált nagy dolgot; mi pedig minden csekélységet csodálatni szeretnénk. Kövessük Krisztust abban, hogy lárma és feltűnés nélkül tegyük a jót, mert a kérdés által a nagy érdem is semmivé törpül.

Azt mondá a szolgálknak: Töltsétek meg a vedreket vízzel. Több vizet töltetett, s csak mikor csordultig voltak telve az edények, akkor változtatta a vizet borrá. Néha hiveivel is így tesz. Egyik szenvedést küldi a másik után. S csak midőn színing tele van a szívök bánattal, könnyekkel, akkor változtat állapotjukon. A nagy betegnek, hogy teljesen meggyógyuljon, többnyire sok keserű gyógyszer kell beszednie. A bűnösnek pedig, hogy újjászülessen, sok keserű könnyet kell elnyelnie.

mából váltak ki mind maig a legnagyobb tragikusok. A Közép-kor maga csupa parádé ugyan, trónralépések, csaták, lovagi játékok, de ma egyetlen napunkban több az eszmei tartalom, mint volt akkor 10 esztendőben. De mégis pietással nézték az ünnepélyeket, a diszmeneteket s egy-egy nagyobb csoportosulás történetét megemlegették a nézőknek unokái is. — A Világtörténetnek most megjelent 165. füzetében két szép királyasszony trónralépte ünnepének diszmenetei és csődületei vannak egykorú képekben felelevenítve. Katalin orosz czárnő és Mária Terézia koronázási ünnepélyének két részlete.

Pályázat.

A hegyaljai ág. h. ev. egyházmegyéhez tartozó **zempléncsanadosi** egyházközségben megürrült

lelkészi állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állással a 3 szobából álló lakás, melléképületek és kerten kívül a következő javadalmazás van egybekötve: 41 hold föld szabad használata az ezzel járó legelő illetőséggel, ez idő szerint még az egyes tagok által bizonyos arányban teljesített munka, termény (gabona) és egy koronától lefelé készpénz a tagoktól, azok vagyoni állásának és tiszta avagy vegyes házasságukra figyelembe vételével, stóla, congrua 1200 koronáig 437 kor 60 fill., 1600 koronáig pedig 837 kor. 60 fill. — A pályázati kérvények, mellékleteikkel együtt **f. évi augusztus 12-ig** alólirt főespereshez (Ózd Borsod m.) küldendők.

Kelt Ózdon és Trencsénteplicen, 1902. július 18.

Túróczy Pál Radvány István
főesperes. 2—1 kir. tanácsos, egyhm. felügyelő.

Pályázat.

A hegyaljai ág. hitv. ev. egyházmegyébe kebelezett **hernádvécsei** egyházközségben üresedésben levő s a tanítással összekötött

lelkészi állásra

e lap f. évi 11. 12. és 13. számaiban közölt pályázati hirdetés megújítatik. — Mindazok, a kik a hivány szerint megállapított készpénz, föld, termény és egyéb jövedelem mellett 1133 kor. 4 fillér, illetve 1533 kor. 4 fillér congruával biztosított ezen állásra jelentkezni akarnak, okmányokkal felszerelt írásbeli pályázatukat **folyó évi augusztus 12-ig** alólirt főespereshez nyújtják be.

Ózdon, (Borsod m.) 1902. július 18.

Túróczy Pál
főesperes

2—1.

Pályázat

a XIII. városi egyházmegyéhez tartozó **izsákfalvi** ág. hitv. ev. német-ajkú egyházban megüresedett

lelkészi állomásra.

Javadalom a hivány szerint megállapítva, földjövedelem, consipáció, készpénz, tűzifa és stóla 876 korona és 4 fillér, congrua 1200 koronáig 323 korona és 96 fillér, 1600 koronáig 723 korona és 96 fillér. A magyar mellett a német nyelv ismerete szükséges. Jelentkezés a képesítést igazoló okmányokkal együtt tolyó évi **július hó 31-ig** Weber S. főesperesnél Szepes-Bélán.

Szepes-Igló és Béla, 1902. júl. 4.

Weber Samu Münnich Kálmán
főesperes. 3—2 egyházm. felügyelő.

A **rozsnyói** tiszakerületi ágost. hitv. evang. internátussal egybekötött polgári leányiskola kebelében megürrült

tanítónői állásra

pályázat hirdettetik. Ezen állásra első sorban polgári iskolákra képesített, másodsorban elemi iskolai oklevéllel bíró ágost. hitv. evang. tanítónők pályázhatnak. — **Kötelességei:** az egyházkerületi tanterv és az iskolaszék rendelkezése szerint tanítani, az internátusban lakó növendékek felett a felügyeletet sorrend szerint gyakorolni, magát az intézeti szabályokhoz alkalmazni. — **Javadalmazása:** az intézetben teljes ellátáson kívül, polgári iskolákra képesített tanítónőé 1000 korona, elemi iskolai képesítésű tanítónőé 600 korona. — A megválasztott egy sikeres próbaév után véglegesítették. Az elemi iskolai képesítésű tanítónő véglegesítése és fizetésének javítása a polgári tanítónői oklevél megszerzéséhez köttetik. A kellően felszerelt kérvény, melyhez keresztlevel, oklevél, működési és egészségi bizonyítvány, különben arczkép is csatolandó, **folyó évi augusztus 1-ső napjáig** alólírothoz küldendő. — Személyes bemutatkozás kívánatos és előnnyel jár.

Kelt Rozsnyón, 1902. július 9-én.

TERRAY GYULA,
főesperes, isk. elnök.

2—2

főesperes, isk. elnök.

Lelkész és tanító urak szives figyelmébe.

Kaphatók nálam

ISKOLAI ANYAKÖNYVEK.
ISKOLAI NAPLÓK

és

MULASZTÁSI NAPLÓK,

továbbá

KERESZTELESI, ESKETÉSI ÉS HALÁLOZÁSI
ANYAKÖNYVEK

és

KIVONATOK

s vállalkozom bármily nagy terjedelmű

MŰVEK,

JEGYZŐKÖNYVEK és ISKOLAİKÖNYVEK,

végre

ROVATOS IVEK

elkészítésére.

A megrendelt tárgyakat kívánatra bekötve szállítom.

VERES LAJOS Orosházán.

KÁPLÁNT

keresek, — ki a magyar nyelven kívül a németet is bírja. Az állomás f. évi augusztus havában elfoglalandó. — Minden közelebbiről szivesen ad felvilágosítást az alólírott.

Mezőberény (Békés m.) 1902. évi július hó 7-én.

DAK GYÖRGY

2—1

a m.-berényi I. ker ág h. ev. egyház lelkésze.

Pályázat

a kapi-németfalvi (sáros) ág. hitv. evang. egyházban megüresedett

lelkészi állomásra.

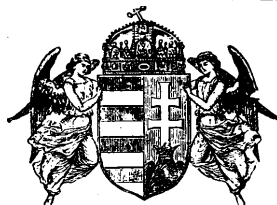
Javadalom: hivány szerint megállapított termények, föld, rét és stóla 1049 korona 60 fillér. Államsegély 1200 koronáig 520 kor. 07 fillér. — A magyar mellett a tót nyelv ismerete szükséges. Jelentkezés az esperesnél.

Girálton, 1902 július hóban.

HOZNEK LAJOS

2—2

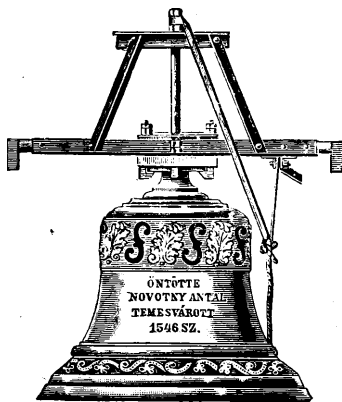
sárosi esperes.

NOVOTNY ANTAL

harangöntőde és vasharanglábgyár

← Temesvár—Gyár város. →

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoportok előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú szabadalmazott átlukasztott HARANGJAIT,

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hanguk, mint a régi modorúak. Ily szerkezetű 327 kgros harang hangban egyenlő 408 kgros régi modorú haranggal. Ajánl továbbá forgatható vertvas-ilyenekkel való újraserelését és vertvas-haranglábakat. 300 kgr. aluli harangok raktáron vannak.

Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak.

Az 1896. orsz. kiállításon Budapesten millenniumi nagy éremmel kitüntetve.

Orosházán nyomtatott Veres Lajos gyorsajtóján.